

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Полюхович Марини Володимирівни на тему: «Формування конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань «Управління та адміністрування» зі спеціальності 073 «Менеджмент»

Актуальність обраної теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Сучасні підприємства різних країн світу функціонують у складному, мультиконкурентному та високотурбулентному середовищі, в якому роль конкурентних переваг для всіх підприємств починає невпинно зростати та сильніше впливати на очікувані результати ділової діяльності в наслідок їх стратегічного розвитку. Саме це обумовлює формування стратегії розвитку підприємства, яка б дозволила йому отримати конкурентні переваги і одночасно слугувала інструментом прийняття ефективних стратегічних рішень щодо свого подальшого розвитку. Ключовим аспектом при цьому стає можливість ефективного аналізу різноманітних чинників, які впливають на формування конкурентної стратегії розвитку, коректне врахування та оцінка яких може надати конкурентних переваг підприємству в процесі його розвитку.

Тому в умовах глобалізації розвиток теоретичних та методичних засад формування конкурентної стратегії розвитку підприємства потребує суттєвого переосмислення.

Актуальність тематики, мети та поставлених завдань дисертації Полюхович Марини Володимирівни на тему: «Формування конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації» підтверджується відповідністю планам наукових досліджень Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за господарсько-договірною

темою «Формування конкурентної стратегії підприємства» (Державний реєстраційний номер 0119U103440), що свідчить про актуальність та цінність напрацьовань дослідження. За вказаною темою представлена низка розробок щодо теоретико-методичного забезпечення та практичних рекомендацій для формування конкурентної стратегії підприємства. Викладені за цим науковим дослідженням науково-практичні результати представлені у дисертації. Таким чином, тематика дисертаційного дослідження та викладені в ньому висновки та пропозиції є актуальними і мають науково-теоретичне та практичне значення.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Аналіз представленої дисертаційної роботи Полухович Марини Володимирівни на тему: «Формування конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації» та опублікованих праць дають можливість визначити, що наукові результати, висновки та рекомендації, отримані здобувачкою, характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості й достовірності та є професійно обґрунтованими. Це підтверджується тим, що в дисертаційному дослідженні були використані положення сучасних теорій менеджменту, зокрема, стратегічного та маркетингового менеджменту.

Про їх значне теоретичне підґрунтя та актуальність також свідчить те, що при обґрунтуванні було використано широке коло та достатню кількість наукових і аналітичних літературних джерел з досліджуваної тематики, в т. ч. фундаментальних наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, теоретико-методологічних, методичних та науково-практичних публікацій, нормативно-правових актів України та інших держав. Це дозволило авторці здійснити глибокий критичний аналіз наявного матеріалу та досягти поставлених наукових результатів.

Дисертація базується на вдало підібраній сукупності методів наукового пізнання. Обґрунтованість і достовірність наукових та практичних

рекомендацій дослідження підтверджується коректним використанням загальних і спеціальних методів дослідження, що адекватно описують об'єкт та предмет дослідження, а вміле застосування Полухович М.В. діалектичного та історичного методів, методів аналізу та синтезу, абстрактно-логічного та статистичного методів аналізу, методів експертного опитування та кластерного аналізу та інших дозволило об'єктивно дослідити обрану тематику та сформулювати обґрунтовані положення щодо удосконалення етапів формування конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації.

Висновки до розділів дисертації та загальні висновки відповідають сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок.

Обсяги первинної інформації, використані для отримання науково-практичних рекомендацій щодо формування конкурентної стратегії розвитку підприємства і підтвердження висунутих гіпотез, є достатніми і включають також результати міжнародних досліджень та індексування, оприлюднені міжнародними інституціями, міжнародними проектами та офіційними статистичними даними щодо діяльності підприємств різних галузей економіки, оприлюднені на їх офіційних сайтах.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, підтверджується їх публікацією у фахових виданнях України, що представлені у міжнародних наукометричних базах, періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу, та у матеріалах профільних міжнародних науково-практичних конференцій.

Представлене дисертаційне дослідження має чітку структуру, що відповідає поставленій меті та завданням, а також логічно обґрунтовані та достовірні наукові висновки, узагальнення та рекомендації, що характеризуються науковою новизною та є суттєвим підсумком проведеного дослідження, оскільки повністю відображують основні положення дисертаційної роботи і сприятимуть підвищенню ефективності формування

конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі

У дисертаційному дослідженні здобувачкою Полюхович М.В. сформульовано та обґрунтовано низку теоретичних, науково-методичних положень, висновків та практичних рекомендацій, які визначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість.

Детальний аналіз матеріалів дисертації та наукових публікацій, опублікованих авторкою, дозволяє стверджувати, що основні наукові положення, висновки і рекомендації отримані здобувачкою самостійно та присвячені розробці, науковому обґрунтуванню та практичній апробації теоретичного і методичного забезпечення формування конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації.

Основні отримані положення наукової новизни, представлені у дисертації, полягають в наступних наукових результатах.

За результатами ґрунтовного теоретичного аналізу сутності глобалізації та її чинників, було встановлено, що основним з них є технологічний чинник, що найчастіше суттєво впливає на результати реалізації конкурентної стратегії розвитку підприємства у вигляді інформаційних технологій, тому авторкою було удосконалено процес оцінювання впливу одного з чинників глобалізації, інформаційних технологій, на можливість досягнення стратегічного цільового показника консалтингового підприємства - розмір виручки. Особливістю цього процесу є встановлений в результаті регресійного аналізу взаємозв'язок між кількістю випадків участі підприємства у відкритих електронних торгах системи публічних закупівель Prozorro та обсягом виручки. Це дозволяє консалтинговому підприємству об'єктивно оцінити свої ресурси з використанням показника ймовірності отримання цільової виручки для вибору найкращого сценарію реалізації його конкурентної стратегії розвитку (с. 63-66

та с. 191-199).

З метою підвищення рівня об'єктивності та інформативності результатів аналітичного етапу технології формування конкурентної стратегії розвитку авторкою запропоновано удосконалене методичне забезпечення формування конкурентної стратегії розвитку консалтингового підприємства. Його особливістю є використання різних методів у відповідності з етапами технології (послідовності) формування конкурентної стратегії розвитку (с. 157-188).

До наукових здобутків авторки, що дістали подальший науковий розвиток, доцільно віднести понятійно-категорійний апарат формування конкурентної стратегії розвитку підприємства, в тому числі визначення характеристик конкурентної стратегії розвитку. Це дозволяє врахувати найуживаніші в науковому середовищі відокремлені та узагальнені основні риси та особливості стратегії розвитку та конкурентної стратегії при формуванні конкурентної стратегії розвитку підприємства. (с. 27-40).

До позитивних рис роботи належить пропозиція здобувачки щодо подальшого розвитку системи показників оцінки ефективності реалізації конкурентної стратегії розвитку консалтингового підприємства. Відповідно до пропозицій система показників на відміну від існуючих, має формуватись з урахуванням специфіки галузі та найефективніших управлінських інструментів. Це дозволяє врахувати вагомість показників при оцінці ефективності реалізації його конкурентної стратегії розвитку (с. 101-108 та с.120-147).

Цінною як з теоретичної, так і з практичної точки зору є пропозиція Полюхович М.В. щодо подальшого розвитку технології формування конкурентної стратегії розвитку підприємства. Її особливістю є чотири основні етапи, в яких наголошується на важливості отримання точних та об'єктивних результатів аналізу зовнішнього і внутрішнього оточення підприємства, а також належного обґрунтування варіантів стратегічного розвитку зокрема шляхом побудови дерева рішень. Це дозволяє обрати об'єктивно обґрунтований найоптимальніший сценарій можливого стратегічного розвитку підприємства

та проконтролювати ефективність реалізації розробленої стратегії в межах запропонованої системи оцінки її ефективності (с. 53-58 та с. 200-203).

Наукові результати відзначаються достатнім рівнем обґрунтованості та достовірності, оскільки отримані на основі застосування сучасних теорій менеджменту організацій, стратегічного та маркетингового менеджменту, коректного використання відповідно до складності й сутності досліджуваної проблеми методів наукового пізнання, обробки значного обсягу наукової інформації та достовірної вибірки статичних даних, а також опрацювання відповідей фахівців з управління підприємствами сфери консалтингу, значної кількості сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових літературних джерел.

Теоретична цінність і практична значущість результатів дослідження, можливі шляхи використання результатів дослідження

Теоретична цінність отриманих наукових результатів полягає в розвитку понятійно-категорійного апарату формування конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації.

Основні теоретичні здобутки авторки, що базуються на сучасних теоріях стратегічного та маркетингового менеджменту, полягають в удосконаленні та подальшому розвитку таких понять та положень:

«стратегія» та «стратегія розвитку» (шляхом теоретичного аналізу та узагальнення наукових поглядів на трактування цих понять було уточнено їх сутність, що дозволило сформулювати власне визначення поняття «конкурентна стратегія розвитку»);

«конкурентна стратегія розвитку» та визначення її основних характеристик (це дозволяє обумовити її місце та роль серед інших видів стратегій і в ефективному досягненні цілей та вирішенні актуальних завдань сучасного підприємства).

Практична значущість положень дисертації полягає в:

удосконаленому процесі оцінювання впливу інформаційних технологій як

чинника глобалізації на розмір виручки консалтингового підприємства як однієї із стратегічних цілей підприємства з метою прийняття ефективного рішення щодо вибору оптимального сценарію реалізації конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації;

удосконаленому методичному забезпеченні формування конкурентної стратегії розвитку консалтингового підприємства шляхом використання адаптованих для сфери консалтингових послуг методів та управлінських інструментів відповідно до етапів технології (послідовності) формування конкурентної стратегії розвитку;

застосуванні покращеної системи показників оцінки ефективності реалізації конкурентної стратегії розвитку консалтингового підприємства, сформованої з урахуванням специфіки сфери консалтингу, яка дозволяє врахувати вагомість показників при оцінці ефективності реалізації його конкурентної стратегії розвитку;

використанні технологія формування конкурентної стратегії розвитку підприємства, яка дістала подальший розвиток шляхом включення в послідовність формування стратегії чотирьох основних етапів та акцентуванням на аналізі зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства з використанням математичного обґрунтування стратегічних рішень.

Практичну спрямованість результатів дисертаційного дослідження підтверджує їх доведеність до рівня практичних рекомендацій з формування конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації, основні з яких впроваджені у діяльність ТОВ «НЕО Експерт», де модель вартісної оцінки підприємства та оцінка ймовірності перемоги в електронних торгах надали можливість відносно швидко отримати об'єктивний результат та прийняти рішення щодо майбутнього сценарію розвитку підприємства, що засвідчує довідка №28-07/2/21 від 28.07.2021 р. А також у діяльність ТОВ «Бізнес Ассіст». Зокрема, в ТОВ «Бізнес Ассіст» адаптовані до консалтингової сфери методи MMC EFAS, MMC IFAS та MMC SFAS та система показників оцінки ефективності реалізації стратегії в межах технології формування конкурентної

стратегії розвитку підприємства дозволили поліпшити існуючу конкурентну стратегію розвитку підприємства, що засвідчує довідка №28-07/2/21 від 28.07.2021 р.

Повнота викладення основних результатів в опублікованих працях

Висунуті на захист положення наукової новизни опубліковані у достатній кількості й обсязі: в 6,5 наукових працях, зарахованих для захисту дисертації та опублікованих у 7 наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України. Крім того опубліковано 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав (Польща та Словаччина), а також у матеріалах 11 міжнародних фахових конференцій. Загальний обсяг опублікованих праць за темою дисертації становить 5,07 ум.-друк. арк., особисто автору належить 4,01 ум.-друк. арк.

У спільних наукових публікаціях авторкою враховано тільки ту частину, яка не стосується наукової новизни співавторів статей, що свідчить про академічну доброчесність авторки дисертації.

Вивчення змісту опублікованих статей та тез доповідей на конференціях дозволяє визначити, що Полюхович Марина Володимирівна виконала вимоги пунктів 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ № 44 від 12.01. 2022 р. На підставі результатів цього оприлюднення та апробацію результатів дисертаційного дослідження слід вважати достатньою.

З урахуванням вище зазначеного можна зробити висновок про те, що опубліковані праці в повній мірі відображають основні положення, результати та наукову новизну дослідження.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У додатках представлено копії довідок про апробацію результатів, отриманих в ході дослідження та участь у наукових дослідженнях. Обсяг основного тексту дисертації становить 182 сторінки (7,58 авт. арк.), що цілком відповідає встановленим вимогам.

Виклад матеріалу роботи здійснено у науковому стилі з дотриманням вимог до структури та логіки дослідження згідно завдань, спрямованих на досягнення визначеної мети дисертаційного дослідження. Оформлення дисертації відповідає вимогам Наказу МОН України №40 від 12.01.2017 зі змінами від 31.05.2019 р.

Академічна доброчесність

При глибокому розгляді дисертаційної роботи Полюхович Марини Володимирівни не виявлено академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації, тобто порушень академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Визначаючи в цілому позитивне враження від дисертаційного дослідження, високий науковий рівень його виконання й вагоме практичне значення одержаних авторкою практичних результатів, слід вказати деякі недоліки, зауваження та дискусійні положення, що є у роботі.

1. В розділі 1.3 (рис. 1.3) наведено достатньо детальний аналіз показників, які використовуються міжнародними установами та організаціями для оцінки різних результатів діяльності підприємств на міжнародному рівні. Однак дані, наведені в якості прикладу, наведені за 2019-2021 рр. Було б

доцільно навести актуальніші дані щодо цих показників або посилити обґрунтування того, як саме світова пандемія та початок воєнних дій за останні роки могли вплинути на розрахунки та відкритість цих даних.

2. На стор. 101 в таблиці 2.6 (підрозділ 2.2) наведено перелк великої кількості показників, що можуть використовуватись при визначенні ефективності діяльності консалтингових підприємств. Було б доцільним доповнити також цю таблицю інформацією щодо одиниць вимірювання по кожному з показників. Це підвищило б точність наведених даних.

3. У розділі 2 в результаті кластерного аналізу показників ефективності шляхом агрегування показників з найменшими евклідовими відстанями було зменшено загальну чисельність рекомендованих показників з 28 (рис. 2.12) до 7 (рис.2.19). Також було б доречно навести більш детальне пояснення, чи мають якесь застосування інші 21 показник, агреговані в єдину величину результати кластерного аналізу, які не увійшли до системи показників оцінки ефективності реалізації конкурентної стратегії розвитку підприємства.

4. В підрозділі 3.1 представлено адаптовані до сфери консалтингу модифіковані матриці аналізу. Було б доцільним навести більш детальне пояснення, що може бути джерелом сумарного рейтингу чинників, визначених експертами, і як часто необхідно оновлювати цю інформацію.

5. Рис. 3.5 дисертації (розділ 3), опублікованої на сайті, дещо змістився в тексті. Це ускладнює розуміння його інформації, хоча може бути пов'язаним з технічними аспектами форматування та підписання тексту дисертації для оприлюднення. Водночас питання, що мали б бути відображені на рисунку, досить докладно описані в текстовій частині роботи.

Викладені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, сутність і доведеність положень наукової новизни.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Полюхович Марини Володимирівни на тему «Формування конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент», виконана на високому науковому рівні і є завершеною науково-дослідницькою працею, в якій представлені пропозиції щодо вирішення актуального науково-практичного завдання з подальшого розвитку теоретико-методичного забезпечення та розробки практичних рекомендацій щодо формування конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації.

Представлені в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації в комплексі дозволяють констатувати досягнення поставленої мети і завдань дослідження, матеріали дисертації викладені з дотриманням чіткого наукового стилю та логіки дослідження, висновки і рекомендації є достовірними й обґрунтованими, положення наукової новизни, рівень яких («удосконалено», «дістало подальшого розвитку») визначено коректно та змістовно. Вони пройшли необхідну апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях та у повному обсязі відображені у публікаціях здобувачки у необхідній кількості, обсязі та якості наукових видань. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. За сутністю викладені пропозиції не суперечать сучасним положенням теорії менеджменту організацій, стратегічного та маркетингового менеджменту, розвивають їх і поглиблюють у відповідності з новітніми тенденціями розвитку сучасних концепцій стратегічного та маркетингового менеджменту.

Тематика дисертаційного дослідження є актуальною, відповідає програмним та нормативним документам України, напрямам пріоритетних наукових досліджень та тенденціям розвитку сучасних концепцій стратегічного та маркетингового менеджменту.

Таким чином, дисертація Полюхович Марини Володимирівни на тему «Формування конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах глобалізації» за змістом відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ № 44 від 12.01 2022 р., а її авторка Полюхович Марина Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, банківської
справи та страхування Навчально-наукового
інституту «Кіберпорт» Державного
біотехнологічного університету

Олександра МАНДИЧ

Підпис

Мандиц О
ЗАСВІДЧУЮ

Керівник відділу діловодства ДБТУ

Мандиц О.В.